

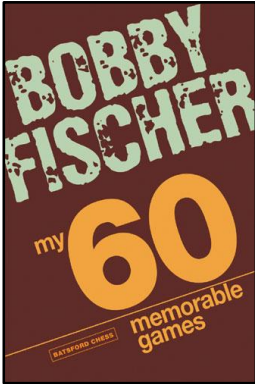
“h4-h5, feda, feda, ...mat!”

FM Alper Efe ATAMAN

Karşıyaka'dan Merhabalar,

Satranç tarihine ilgi duymamakta ısrarcı olan satranç severler, aslında satranç dünyasının zenginliklerini fark edemiyor ve geçmişten çıkarılacak dersleri hem çalışmalarında, hem de partilerinde gözden kaçırmış oluyorlar.

“...h4-h5, feda, feda, ...mat!” ifadesi, 11. Dünya Satranç Şampiyonu Bobby Fischer'ın, Danimarkalı rakibi Bent Larsen karşısındaki Sicilya Savunması, Dragon Varyantı'ndaki partisinin (Portoroz 1958) analizlerinde, *Unutulmaz 60 Partim (My 60 Memorable Games)* eserinde dile getirilmişti. Bazen tarih sayfalarında bulduğumuz bu gibi sözler, satranç severlerin yeni 'maceralarında' ilham kaynağı olabiliyor.

Bobby Fischer'in önemli eseri, yakın zamanda Batsford Chess tarafından yeniden yayınlandı.

İşte, şimdi karşınızda Fischer'ın tam 50 yıl önceki bir partisinin analizlerinin izlerini taşıyan öğretici bir hücum örneği. İyi analizler!

GM Levan Pantsulaia (2617) - IM Dariusz Swiercz (2413)

9. Avrupa Bireysel Şampiyonası, Plovdiv - Bulgaristan 2008, [E69], (Ataman, A)

1 d4 ♘f6 2 c4 g6 3 g3 ♙g7 4 ♘g2 0-0 5 ♘f3 d6 6 ♘c3 ♘bd7 7 0-0 e5 8 h3

Beyazların, Şah - Hint Savunması'na karşı uyguladığı g3'lü sistem, kendisinin en güvenilir açılışlarından birisidir. Bu şekilde beyazlar, fazla riske girmeden alan avantajını sürdürmeyi hedeflediği gibi; ayrıca, siyahların Şah - Hint Savunması'nda 'gururla' uyguladığı şah kanadındaki piyon hücumunu da engellemiş olur. Elbette ki bunun nedeni, Klasik Varyant'ın aksine, g3'lü sistemde merkezdeki tansiyonun henüz düşmemiş olmasıdır. Ancak yine de, siyah taşlarla oynayan Polonyalı genç Uluslararası Usta'nın varyant seçimi, konumda dengesizliklerin hâkim olduğu, karmaşık bir mücadeleyi yaratıyordu.

8...c6

Bu esnek piyon sürüşü ile b5- ve daha da önemlisi, d5-karesinin kontrolü sağlanmaktadır. Ancak unutulmaması gereken husus, *her piyon sürüşünün aslında bir anlamda kare zayıflığına da yol açmasıdır*. Burada da, d6-karesinin kontrolünün bırakılması, c7-d6-e5 piyon zincirinin temelini artık d6-piyonu olarak değiştirecekti. Birazdan, piyon zincirleri üzerinde yapılan değişikliklerin etkisinin bir örneğine tanık olacağız.

9 e4 ♙b6 (D)

9... ♖b6 hamlesi, zamanında Kasparov'un da tercih etmiş olduğu bir fikirdir. Siyahların amaçları arasında, b2-karesindeki piyona baskı uygulayarak siyah-renkli filin gelişimini aksatmak yer alır. Ancak elbette ki temel hedef, zaten hâlihazırda baskı altında olan d4-piyonu (ve karesi) üzerindeki etkiyi arttırabilmektir. Şimdi tarafların merkezde verecekleri kararlar, kurulacak planlar üzerinde etkili olacaktır.

10 c5!?

Nimzowitsch'in "piyon zincirinin temeli zayıflatıldığında, zincirin bütünü zayıflar" görüşünün izlerini taşıyan, modern bir piyon fedası fikrinin ilk adımı. Beyazların hedefi, merkezde yaşanacak değişimler sonrasında etkin kare kontrolü elde etmek ve etkili bir piyon zinciri kurmaktır. Ancak vurgulanması gereken husus, bu tip bir piyon sürüşünün ancak ve ancak c7-d6-e5 zincirinin ...c6 sürüşü ile zayıflatılmasından sonra uygulanabileceğidir. Çünkü bu sürüş sonrasında, piyon zincirinin temeli (ve en zayıf halkası) d6-karesine taşınmıştı.

10...dxc5 11 dxe5 ♘e8 12 e6!

İnisiyatif ele geçirmek adına 10 c5!? hamlesiyle başlatılmış feda fikri tamamlanıyor. Böylelikle, beyazlar ♘g5 ile siyah e-piyonunu tehdit edebilecek ve devamındaki f4-sürüşüyle şah kanadında alan üstünlüğü sağlayabilecekti.

12...fxe6 13 ♘g5 ♘e5 14 f4 ♘f7

Daha önceki partilerde 14...c4+ 15 ♔h2 ♘d3 fikri de denenmiştir. Fakat edinilmiş deneyimler gösterir ki, g5-karesinde beyaz atın varlığı siyah şahı ciddi sıkıntıya sokabilirdi. Dolayısıyla siyahlar, at kırılgasının kendisine yarar sağlayacağına kanaat getirdi.

15 ♘xf7 ♘d4+!

Beyazların e5-sürüşü sonrasında ortaya konacak piyon zincirinin içerisinde fili bırakmamak adına yapılan bir ara şah hamlesi.

16 ♔h2 ♖xf7 17 e5 (D)

İşte beyazların 10 c5!? hamlesiyle ortaya koyduğu plan buydu: etkin bir piyon zinciri elde etmek, siyahların c8-filini oyun dışı bırakmak ve e4-karesini beyaz atın ♘e4-g5 (ya da ♘e4-d6) manevraları için boşaltmak. Fakat, siyahların tüm gelişim sıkıntılarını karşın bir piyon önde olması, karşımıza belirsiz bir konum çıkarmaktadır.

17...♘c7 18 ♞e4 ♞d5 19 a4!

Her iki kanatta da oynayarak. Aslında, beyazlar rakibinin karşı oyun arayacağı vezir kanadı bölgesinde rakibine meydan okumuyordu. Kendisinin esas olarak hedeflediği, ♜a3 fikriyle beyaz kalenin 3. yatay üzerinden birazdan başlayacak şah kanadı saldırısına destek vermesini sağlamaktır.

19...a5 20 ♜a3 ♞d8 21 ♞g5 ♜e7 22 h4!

Merkezdeki gerilimin düşmesi, mücadeleyi kanatlara taşımaktadır. Ancak pratik anlamda, beyazların hücumunu daha kolay bir şekilde inşa edebildiğini görmekteyiz.

22...♞f8 23 h5 b6 24 ♙e4

21 ♞g5 hamlesiyle bir anlamda sabitlenen ve h5-sürüşüyle karşısında uygulanan baskının arttırıldığı g6-noktası üzerine iddiada bulunarak.

24...♞h6 25 ♙g2!

Tüm beyaz kuvvetler hücumu katılıyor! Şimdi beyazlar h-dikeyini kalesi (♜h1 fikri) için boşaltıyordu. h-dikeyinin açılmasını engellemesi zaten imkansız olan siyahlar, en azından bir piyon daha alarak konumunu savunmaya çalışıyordu.

25...♞xh5 26 g4 ♞h6 27 ♜h3 (D)

Böylece beyazlar, c1-fili haricindeki tüm kuvvetlerini rakip şah karşısında topluyordu. Herhalde 19 a4! ve 20 ♜a3 fikri şimdi daha net bir şekilde anlaşılmalıdır.

27...♞f8 28 ♙xg6!!

Stratejik hedeflere ulaşmamızda yardımcı olan her zaman taktik uygulamalar olmuştur. Beyazlar son hamlesiyle, h-dikeynin açılmasının önemine vurgu yapmış ve özellikle de h8-karesinin zayıflığını hedef almıştı.

28...hxg6 29 ♖fh1 ♔g7 30 ♖1h2!

[Alekhine'in Silahı!](#) Beyazların fikri elbette ki ♔h1 ve devamında ♖h8+'tır.

30...♙xe5

Oyun boyunca pasif bir şekilde savunma hamleleri yapmış olan siyahlar, artık tek kurtuluş çaresi olarak aktif bir şekilde karşı oyun şansı aramak olduğu kanısına varmıştı. Fakat karışan konumda da siyahlar, rakibinin baskısından kurtulamayacaktı.

31 fxe5 ♔xe5 32 ♔d3

Beyazlar rakibine hiç fırsat tanımadan, zayıflıklar üzerindeki oyununu sürdürmekteydi. Şimdi yeni hedef g6-karesi ve bu kare üzerinde bulunan zayıf g6-piyonudur.

32...♔f6 33 ♖h6 ♙a6 34 ♖xg6+ ♙g7 (D)

Burada da dikkate değer olan, siyahların sürekli olarak alışlageldik gelişimin dışında arayışlarda bulunmasıdır. *Taş isterken, taş istenmesi* belki riskliydi, fakat siyahların artık kaybedeceği bir şey yoktu.

35 ♖h8+!!

Taktikler, taktikler... Sanki ters kanatlara rok atılmış olan durumlardaki örnekleri anımsatır gibi, açılmış olan hatlardan ağır taşların sokuluşu partiyi bitiren unsur olmuştur. Beyazlar uyguladığı 'çekme teması' ile, siyah şahı istemediği hassas h8-karesine çekiyordu.

35...♙xh8 36 ♔h3+ ♙g8 37 ♔h7+ ♙f8 38 ♔h8+ ♙e7 39 ♖xg7+ ♙d6 40 ♔h2+! (D)

Son numaraya da düşmeyerek: 40 ♖e4+?? ♔e5 ve takiben ...♚f1+ varyantı, partiyi siyahlara kazanırdı. Ara şah sonrasında ise ♖e4+ ile çatal fikri beyazlara materyal kazanacağından, siyahlar terk etti.

1-0

Gerçekten de, taşların koordine edilmesi ve ortaya konan planların sürekli olarak rakibin zayıflıkları üzerine inşa edildiği, mükemmel bir örnek. Fischer'ın "...h4-h5, feda, feda, ...mat!" sözleri Gürcü Büyükusta'ya bu partisinde çok yardımcı olmuştu.

GM Pantsulaia ve IM Swiercz, ülkelerinin son dönemlerde yetiştirdiği en önemli genç yetenekler arasında yer alıyor.

Analiz Köşesi'ndeki bir sonraki yazıda görüşünceye dek, satrançla kalın!

Hazırlayan: FM Alper Efe ATAMAN